

Kulturutskottets yttrande

1984/85:1 y

om möjlighet till förhandsgranskning av filmer och videogram (prop. 1984/85:83 delvis)

Till konstitutionsutskottet

Konstitutionsutskottet har berett kulturutskottet tillfälle att yttra sig över dels proposition 1984/85:83 om ändring i regeringsformen m. m., i vad avser en i propositionen föreslagen ändring i punkt 4 övergångsbestämmelserna till lagen (1976:871) om ändring av regeringsformen, dels tre motioner som väckts med anledning av propositionen i denna del, nämligen 1984/85:259, 1984/85:260 och 1984/85:261. De i propositionen föreslagna ändringarna innebär att det skall bli möjligt att införa lagbestämmelser om förhandsgranskning av videogram som skall visas offentligt.

Propositionen

I propositionen erinras om att det inte finns någon bestämmelse för videogram som motsvarar bestämmelserna i förordningen (1959:348) med särskilda bestämmelser om biografföreställningar m. m. (biografförordningen) som avser förhandsgranskning av film som skall visas offentligt. Däremot finns det möjlighet att ingripa i efterhand med stöd av bestämmelserna i lagen (1981:485) om förbud mot spridning av filmer och videogram med våldsinslag (videovåldslagen).

Föredragande statsrådet erinrar om att yttrandefrihetsutredningens förslag i betänkandet (SOU 1983:70) Värna yttrandefriheten, vari behandlas bl. a. frågor om förhandsgranskning av film och videogram, f. n. bereds inom regeringskansliet. Arbetet har inriktats på att förslag till grundlagsändring skall kunna antas av riksdagen i anslutning till 1988 års val. Det är dock enligt föredragande statsrådet angeläget att åtgärder vidtas så snart som möjligt för att motverka spridningen av videogram med extrema våldsskildringar. Han har för avsikt att inom kort lägga fram förslag som innebär en utvidgning av reglerna i biografförordningen till att gälla även förhandsgranskning av videogram som skall visas offentligt. Enligt ett svar på en interpellation den 19 oktober 1984 skall regeringen därvid även föreslå vissa skärpningar av videovåldslagen.

Den begränsning av yttrandefriheten som en lagstiftning om förhandsgranskning av videogram skulle innebära ligger enligt bedömningen i propositionen inom ramen för de undantagsmöjligheter som anges i 2 kap. 13 § regeringsformen (RF). Föredragande statsrådet anser att det däremot, med hänsyn till reglerna om mötesfrihet, behövs en ändring i punkt 4

övergångsbestämmelserna till lagen (1976:871) om ändring i regeringsformen. En sådan ändring föreslås.

I propositionen erinras om att kritik framförts mot vissa delar av förslaget från yttrandefrihetsutredningen. Bl. a. mot denna bakgrund kommer frågor om förhandsgranskning av filmer och videogram att utredas. Syftet med en sådan förhandsgranskning skall i första hand vara att skydda barn och ungdom från de skadeverkningar som våldsskildringar i filmer och videogram kan medföra.

Motioner

I motion 1984/85:259 av Anders Björck m. fl. (m) yrkas att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som anförts i motionen angående obligatorisk förhandsgranskning av alla videogram.

Motionärerna avvisar en lagreglering som innebär krav på obligatorisk förhandsgranskning av alla videogram.

I motion 1984/85:260 av Kjell Johansson (fp) yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs om inriktningen av det fortsatta arbetet med frågan om censur av film och videogram.

Motionären anser att kommande förslag om lagstiftning bör avse endast förhandsgranskning av videogram som skall visas offentligt för barn och ungdom. Även bestämmelserna om förhandsgranskning av film bör begränsas till att avse film som skall visas offentligt för barn och ungdom. Någon lagstiftning om förhandsgranskning av film och videogram som är avsedda att visas privat bör enligt motionärens mening inte införas. En utveckling bör i stället ske av möjligheten att i efterhand ingripa mot filmer och videogram vars innehåll är uppenbart skadligt.

I motion 1984/85:261 av Ingrid Sundberg (m) yrkas att riksdagen begär att regeringen vid utfärdande av regler för förhandsgranskning av videogram beaktar vad som i motionen anförts om undantagande av vissa videogram från förhandsgranskning vid offentlig visning.

I motionen anförs att idrottsvideogram, naturvideogram och s. k. mässvideogram bör undantas från förhandsgranskning.

Vidare har under allmänna motionstiden år 1984 väckts sju motioner om främst förhandsgranskning av film och videogram, nämligen 1983/84:472 (fp), 1983/84:519 (c), 1983/84:742 (c), 1983/84:1392 (fp, c), 1983/84:1400 (s, c), 1983/84:2126 (fp) och 1983/84:2131 (c). Motionerna har remitterats till konstitutionsutskottet.

Sammanfattningsvis innebär dessa motionsyrkanden följande. Enligt motion 472 bör riksdagen snarast besluta i enlighet med yttrandefrihetsutredningens förslag om förhandsgranskning av videogram. Videogram, som skall säljas eller hyras ut, bör enligt motionerna 519, 742, 1400 och 2131 förhandsgranskas. Enligt motionerna 1392 och 1400 bör videogram granskas

enligt samma regler som nu gäller för film som skall visas offentligt. I motion 1392 yrkas även att regeringen med förtur behandlar problemet med videogram och våld. Slutligen yrkas i motion 2126 att regeringen vid beredningen av yttrandefrihetsutredningens förslag beaktar vad som anförs i motionen om att filmer skall kunna tillåtas för visning för barn under förutsättning att det sker i vuxens sällskap.

Utskottet

Utskottet har i skilda sammanhang framhållit angelägenheten av att barn och ungdom skyddas från skadeverkningar som våldsskildringar i filmer och videogram kan medföra.

I propositionen föreslås en ändring av övergångsbestämmelserna till lagen (1976:871) om ändring av regeringsformen, som gör det möjligt att utvidga bestämmelserna om förhandsgranskning av film som skall visas offentligt till att gälla även videogram som skall visas offentligt.

I det föregående har redovisats motionerna 259, 260 och 261 väckta med anledning av propositionen. Motionärerna har inte något att invända mot det i propositionen framlagda lagförslaget.

Utskottet har i likhet med motionärerna inte något att erinra mot propositionsförslaget.

Regeringen avser, som utskottet ovan redovisat, att inom kort återkomma till riksdagen med förslag som innebär bl. a. att förhandsgranskningen av film utsträcks till att gälla även videogram som skall visas offentligt. Avsikten är också att ett fortsatt utredningsarbete om förhandsgranskning av film och videogram skall påbörjas.

Yrkanden som huvudsakligen avser framtida regler beträffande förhandsgranskning av film och videogram samt ingripanden i efterhand mot film och videogram med våldsinslag har framställts dels i motionerna 259, 260 och 261, dels i sju motioner väckta under allmänna motionstiden år 1984. Motionsyrkandena har redovisats i det föregående.

Utskottet anser att det inte finns anledning för riksdagen att nu uttala sig om innehållet i den kommande propositionen om bl. a. förhandsgranskning av videogram som skall visas offentligt. Riksdagen får, enligt föredragande statsrådet, tillfälle att ta ställning till propositionen inom kort. Vid utarbetandet av denna får regeringen anledning att överväga om vissa kategorier av videogram bör undantas från förhandsgranskning.

Riksdagen bör inte heller nu uttala sig om innehållet i den lagstiftning som kan bli följden av det aviserade utredningsarbetet om förhandsgranskning av

film och videogram. Enligt utskottets mening bör inte heller pågående beredning av yttrandefrihetsutredningens förslag föregripas.

Stockholm den 12 december 1984

På kulturutskottets vägnar
INGRID SUNDBERG

Närvarande: Ingrid Sundberg (m), Ing-Marie Hansson (s), Tyra Johansson (s), Karl Boo (c), Tore Nilsson (m), Catarina Rönnung (s), Maja Bäckström (s), Lars Ahlmark (m), Stina Gustavsson (c), Berit Oscarsson (s), Gunnar Thollander (s), Gunnel Liljegren (m), Eva Hjelmström (vpk), Mona Sahlin (s) och Kerstin Anér (fp).

Avvikande meningar

1. Ingrid Sundberg, Tore Nilsson, Lars Ahlmark och Gunnel Liljegren (alla m) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 3 börjar "Utskottet anser" och på s. 4 slutar "förslag föregripas" bort ha följande lydelse:

Alla former av censur inger enligt utskottets mening särskilda betänkligheter från yttrandefrihetssynpunkt. Vissa inskränkningar kan dock vara motiverade för att skydda barn och ungdom från skadliga våldsskildringar. Det sagda får emellertid inte åberopas som skäl för att bestämmelser införs om förhandsgranskning av alla videogram. Kommande lagstiftning bör, i överensstämmelse med vad som anförs i motion 259 samt i motion 260 i motsvarande del, t. ex. inte gälla videogram för uthyrning och försäljning.

Utskottet har i det föregående tillstyrkt den föreslagna ändringen av övergångsbestämmelserna till lagen (1976:871) om ändring i regeringsformen vilken möjliggör lagstiftning om förhandsgranskning av videogram som skall visas offentligt. Utskottet anser emellertid inte att alla videogram som skall visas offentligt bör förhandsgranskas. Det framstår nämligen för utskottet som byråkratiskt och onödigt resurskrävande att förhandsgranskningen skulle omfatta sådana kategorier av videogram som nämns i motion 261. Vad utskottet anfört bör beaktas i den kommande propositionen om bl. a. förhandsgranskning av videogram som skall visas offentligt.

2. Karl Boo (c) och Stina Gustavsson (c) anser att det efter den del av utskottets yttrande som på s. 4 slutar "förslag föregripas" bort ha funnits ett stycke med följande lydelse:

Då det numera är oomtvistat att underhållningsvåld har skadeverkningar främst på barn och ungdom är det angeläget att åtgärder mot skadliga våldsskildringar vidtas. Det är därför beklagligt att regeringen inte redan nu tagit upp frågan om ytterligare åtgärder mot våldsinslag i videogram, t. ex. förhandsgranskning av videogram som förhyrs eller försäljs. Vi vill erinra om

att det föreligger ett antal motioner med denna inriktning. Vi förutsätter nu att den aviserade utredningen om förhandsgranskning av film och videogram arbetar snabbt och att riksdagen snarast får ta ställning till förslag i ärendet.

